

Gedragprotocol

Het zijn de wortels die de boom doen groeien!

1. MISSIE

Wij zijn er om onze leerlingen in hun algemeenheid voor te bereiden op het leven. Wij onderwijzen in kennis, gedrag en vaardigheden. Door het complete aanbod dragen wij bij aan de persoonlijke ontwikkeling van onze leerlingen. We bereiden onze leerlingen voor op de deelname aan onze samenleving.

Iedere leerling krijgt optimale ontwikkelkansen. We leren ze om te gaan met de verschillen die er zijn tussen de leerlingen. We scheppen een sfeer waarin leerlingen zich geaccepteerd voelen. Het team van de Ceder ziet het als haar missie dat iedere leerling met plezier naar school gaat. Ontwikkelen vanuit veiligheid en plezierbeleving leidt tot schoolsucces. Partnerschap met ouders is hierin onmisbaar.

De Ceder is een interconfessionele school. We gaan uit van de christelijke traditie en geven ruimte en aandacht aan andere geloofsovertuigingen.

INHOUDSOPGAVE

Gedragsprotocol	1
1. MISSIE	2
2. PEDAGOGISCH KLIMAAT	4
3. OUDERCONTACT	4
4. PEDAGOGISCH KLIMAAT IN DRIE PREVENTIENIVEAUS	5
4.1 Preventieniveau 1	6
4.2 Preventieniveau 2	9
4.3 Preventieniveau 3	12
> BIJLAGEN	14
• 25 strategieën voor proactief handelen	14
• Realiseren goed leerlinggedrag	15
• Groepsvorming	16
• Time out	17

2. PEDAGOGISCH KLIMAAT

Wij dragen bij aan de ontwikkeling van de kinderen tot zelfstandige, verantwoordelijke, sociale, weerbare en positief kritisch denkende wereldburgers. Wij op De Ceder hechten er waarde aan dat onze leerlingen hun capaciteiten en kwaliteiten benutten.

Een veilig pedagogisch klimaat is een voorwaarde om goed te kunnen leren. Het zorgt ervoor dat leerlingen zich prettig en veilig voelen op de Ceder en in de klas. Een greep uit de elementen die wij toepassen die bijdragen aan het veilige pedagogische klimaat zijn:

- De leerlingen, leraren en ouders voelen zich welkom op school.
- Iedereen voelt zich gezien en heeft het idee serieus te worden genomen.
- Er is een goede werksfeer in klassen.
- Leerlingen voelen zich veilig.
- Er wordt door de school geïnvesteerd in groepsdynamiek ('Gouden weken').
- De leraren stralen plezier uit en zijn enthousiast.
- Er zijn vaste regels en structuur en dat leidt tot voorspelbaarheid en rust.
- De leraar beloont gewenst gedrag en corrigeert ongewenst gedrag.
- De leraar heeft duidelijke en hoge verwachtingen van leerlingen, t.a.v. leren en gedrag.

3. OUDERCONTACT

In het belang van onze leerlingen streven wij naar een open en wederzijds respectvolle relatie met de ouders van onze leerlingen.

Ouders zijn welkom om tussen 14:00 en 14:15 een kijkje te nemen in de klas.

Ouders kunnen de leerkrachten korte mededelingen of een verzoek tot een gesprek doorgeven via een Topic in Kwieb.

Drie maal per jaar vinden er gespreksrondes plaats:

Startgesprek, eerste rapportgesprek en tweede rapportgesprek (deze is facultatief).

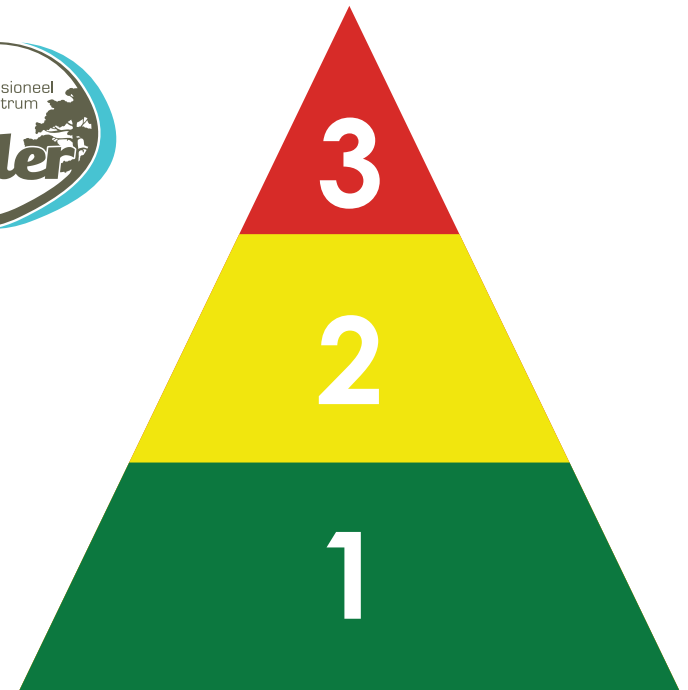
4. PEDAGOGISCH KLIMAAT IN DRIE PREVENTIENIVEAUS

Op de Ceder worden dagelijks allerlei maatregelen en aanpakken nagestreefd en uitgevoerd. Vaak zijn die maatregelen en aanpakken bedoeld voor de hele school of een hele klas, soms voor een klein groepje leerlingen en in een uitzonderlijk geval voor een individuele leerling.

Dit alles is te plaatsen in een zogenaamd model voor gelaagde gedragsaanpak, een aanpak die rekening houdt met verschillen in gedrag.

Het model bestaat uit 3 lagen met bijpassende preventiemaatregelen om het gedrag in de school te kaderen.

Preventieniveau 1	De maatregelen op groepsniveau
	Basisaanbod voor iedereen
Preventieniveau 2	De aanpak bij lichte gedragsproblemen
	Doorgaans voor een kleine groep leerlingen
Preventieniveau 3	De aanpak bij ernstige gedragsproblemen
	Doorgaans voor een enkele leerling

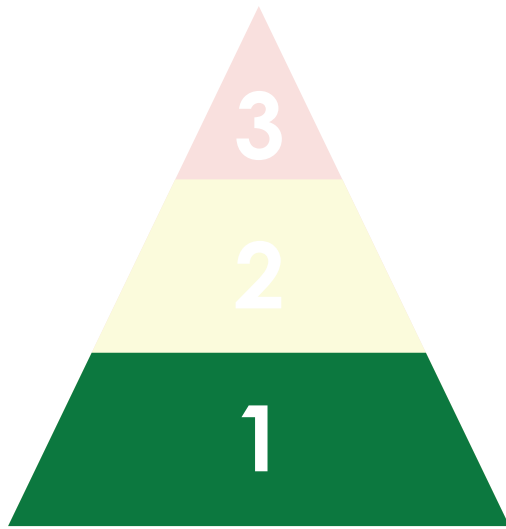
De preventieniveaus worden hierna nader toegelicht.

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

4.1 PREVENTIENIVEAU 1

Preventieniveau 1 van de preventiepiramide:

De leraar:

De leraar heeft een belangrijke voorbeeldfunctie bij ons op school. We zorgen als leerkracht voor een goede sfeer door kalm, duidelijk en vriendelijk te zijn. Daarnaast investeren wij in de basisbehoeften van ieder kind: relatie, competentie en autonomie. Beginnend bij het welkom heten bij de deur tot het waar mogelijk aanpassen van het lesprogramma naar de competenties van de leerlingen en het vergroten van de zelfstandigheid.

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

Wat doen we?	Opmerkingen
GROEPSVORMING	<p>Voor groepsvorming zetten wij, aan het begin van het schooljaar, in op de gouden weken. In deze weken staat het vormen van een positieve groep centraal. Na de fasen van forming, norming en storming volgt de fase van performing, die in feite het hele jaar in stand moet worden gehouden om de positieve groeps sfeer te continueren (adjourning). Na iedere verandering in de groep of langere onderbreking worden deze fasen weer opnieuw doorlopen en moet daar oog voor zijn in de groep.</p> <p>(zie hoofdstuk 4 Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: onderwijsbehoeften van de groep, bijlage groepsvorming)</p> <p>De onderwijsbehoeften van de groep zijn bepalend voor de duur en de inhoud van de fasen van groepsvorming.</p>
TEACH LIKE A CHAMPION	<p>We zijn op de hoogte van de basistechnieken van Teach like a champion en passen deze toe waar mogelijk. Door het creëren van een omgeving waarin het leren centraal staat en iedereen betrokken is bij het leerproces zorgen we voor zo min mogelijk ruimte voor "ruis". Door het inzetten van de basistechnieken van Teach like a Champion in combinatie met het EDI-model houden we 'the flow of instruction' gaande.</p>
EDI	<p>Wij geven onze lessen volgens het EDI-model.</p>
25 STRATEGIEËN VOOR PROACTIEF HANDELEN	<p>T.B.V een veilig pedagogisch klimaat.</p> <p>Zie bijlage: 25 strategieën voor proactief handelen, Kees van Overveld</p>

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

<p>SOCIAAL EMOTIONELE ONTWIKKELING STIMULEREN</p>	<p>We volgen het programma van Leefstijl waarbij in wekelijkse lessen de emotionele en sociale vaardigheden en morele competenties van leerlingen verder worden ontwikkeld.</p> <p>Daarnaast worden ook de termen opstokers en afbrekers aangeleerd, om te verduidelijken wat positieve en negatieve opmerkingen met iemand doen.</p> <p>Door middel van onder andere de methode trefwoord en andere activiteiten rondom burgerschap krijgen de leerlingen oog voor en kennis van elkaars religieuze en culturele achtergrond en worden maatschappelijke thema's besproken</p> <p>Door beweegwijs ontwikkelen de kinderen hun (samen-) speelvaardigheid.</p>
<p>ONZE GEDRAGSNORMEN WORDEN GEKOPPELD AAN DE WAARDEN VAN ONZE SCHOOL, DIT IS ONS MOREEL KOMPAS.</p>	<p>Tijdens de gouden weken worden er in iedere klas gedragssnormen (afspraken) opgesteld aan de hand van onze waarden. Deze waarden zijn met de opgestelde normen zichtbaar in iedere groep op de waardenposter en worden uitgedragen en nageleefd.</p>
<p>ONDERWIJSBEHOEFTE VAN DE GROEP IN BEELD:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Positieve groepsoverdracht • Eigen interpretatie van de sfeer • Gesprekken met kind en ouders • Eventueel een sociogram • Iep Hart en Handen • Groepsbesprekingen
<p>SOCIALE VEILIGHEID: PREVENTIE VAN PESTEN</p>	<p>Zie schoolveiligheidsplan</p>
<p>OUDERCONTACT</p>	<p>De maatregelen worden zonnodig met ouders besproken.</p>

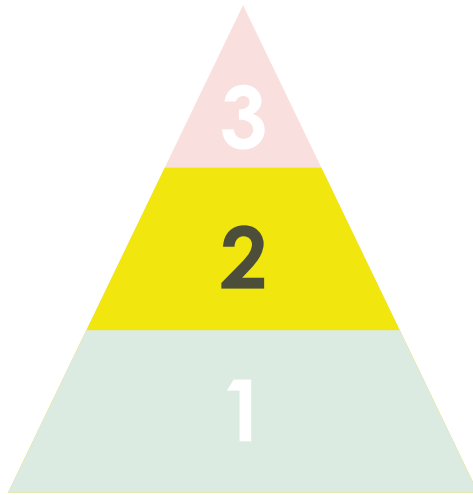

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

4.2 PREVENTIENIVEAU 2

Niveau 2 van de preventiepiramide:

Strategieën van de leerkracht

Toch kan het soms zo zijn dat ondanks het basisaanbod in niveau 1 van de preventiepiramide een leerling, groepje leerlingen of klas ongewenst gedrag of tekenen van onwelbevinden blijft vertonen. Dan is de eerste stap dat de leerkracht in beeld gaat brengen welke strategie de leerkracht kan volgen.

De strategieën en interventies op niveau 2 zijn kortdurend en worden kort geregistreerd.

(Wat is er uitgevoerd en waarom?) Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Deze strategieën (leerkrachthandelen) en interventies (bij de leerling) vallen nog onder lichte maatregelen.

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

Wat doen we?	Opmerkingen
REFLECTEREN OP EIGEN HANDELINGS- REPERTOIRE ORIËNTEREN OP TE VOLGEN STRATEGIEËN	<p><i>(Zie hoofdstuk 12 Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: Strategieën voor de leraar.)</i></p> <p>Middels dit hoofdstuk kan de leraar zich de vraag stellen: “Valt er nog iets toe te voegen of te verbeteren aan je eigen handelingsrepertoire?”</p> <p>Zo staan er de te volgen stappen bij verstoringen door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leerlingen die niet-taakgericht gedrag vertonen 2. Leerlingen die niet meewerken en de grens opzoeken 3. Leerlingen die zich niet aan de regels houden 4. Leerlingen die geen respect tonen <p>De casus kan daarnaast ook worden ingebracht in de leerlingbespreking voor collegiale consultatie.</p> <p>Door effectief leerkrachthandelen kan er al veel ongewenst gedrag verminderen of stoppen.</p>
INTERVENTIE BIJ LEERLINGEN	<p>Mocht er na of naast de strategie-aanpak van de leerkracht ook behoefte zijn aan een interventie bij de leerling(en), dan wordt er een interventie bepaald aan de hand van hoofdstuk 13 Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: Interventies voor de leerling.</p> <p>Hier staan interventies beschreven die voldoen aan de voorwaarden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Continu beschikbaar 2. Snel en toegankelijk 3. Minimale tijd en inzet van leerkracht nodig 4. Vereiste vaardigheden kunnen makkelijk worden aangeleerd 5. Maatregelen of interventies vereisen weinig aanpassing 6. De interventie is niet te belastend voor de leerling 7. De kans op succes is groot.

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

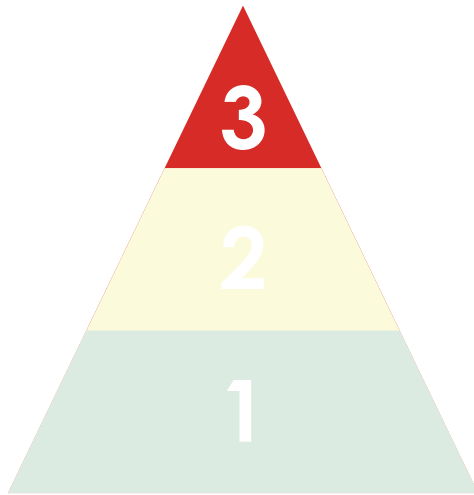
TIME OUT	<p>De term 'time out' heeft verschillende kanten. Het kan ingezet worden ter voorkoming van erger. Dan ligt de controle bij de leerling. Wanneer de time-out wordt ingezet als maatregel door de leerkracht dan kan het doel zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Verwijdering van de negatieve versterker van het gedrag. > Als strafmaatregel bij extreem verbale en fysieke agressie en oppositioneel gedrag. <p>Een time-out is kort (aantal minuten = leeftijd in jaren). (Zie hoofdstuk 12.4, groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: Time out)</p> <p>In de bijlage Time out worden de verschillende gradaties van de time outs verder toegelicht.</p> <p>Time in 1: Afscherming Time in 2: Uitsluiting Time in 3: Exclusie Time out 4: Isolatie <i>(Time out 5: Schorsing/verwijdering van school. Dit valt buiten de preventie niveau 2 en wordt omschreven in het stichtingsbrede protocol van schorsing en verwijdering.)</i></p>
ouders	<p>Als een leerling (regelmatig) te maken krijgt met maatregelen passend bij niveau 2 dan worden ouders daarvan op de hoogte gesteld. Time-out 4 wordt altijd aan ouders gemeld.</p> <p>In het belang van onze leerlingen streven wij naar een open en wederzijds respectvolle relatie met de ouders van onze leerlingen. Wanneer, bijvoorbeeld door hoog opgelopen emoties, een gesprek waarin beide partijen respectvol benaderd worden niet mogelijk is, dan zal het gesprek gestaakt worden en later op betere grond plaatsvinden. Eventueel met een derde partij erbij indien dit wenselijk is. De directie wordt van het voorval op de hoogte gebracht.</p>

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

4.3 PREVENTIENIVEAU 3

Niveau 3 van de preventiepiramide:

Wanneer de maatregelen van niveau 1 en 2 niet toereikend zijn om ongewenst gedrag te voorkomen of te stoppen, dan belanden we in niveau 3 van de preventiepiramide.

4. Pedagogisch klimaat in drie preventieniveaus

Wat doen we?	Opmerkingen
STRATEGIEËN VAN DE LEERKRACHT	Kinderen met ernstig probleemgedrag hebben vaak het vertrouwen in volwassenen verloren. Het is daarom van belang om de persoonlijke positieve relatie te versterken en strategieën te gebruiken die geen afbreuk doen aan de relatie. <i>(Zie hoofdstuk 17 Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: Strategieën voor de leraar.)</i>
INTERVENTIES BIJ DE LEERLING	Interventies bij leerlingen Op preventie niveau 3 wordt gebruikgemaakt van speciale interventies die probleemgedrag moeten terugdringen. <i>(Zie hoofdstuk 18 Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: interventies voor de leerling.)</i>
ONDERSTEUNINGSTEAM (O.T.)	De casus wordt ook bij het ondersteuningsteam ingebracht voor consultatie en het in kaart brengen van de ondersteuningsbehoeften. Dit kan ook betekenen dat er externe hulp wordt ingeschakeld.
TIME-OUT 5	Time out 5: Schorsing/verwijdering van school. Dit valt buiten de preventiepiramide en wordt omschreven in het stichtingsbrede protocol van schorsing en verwijdering.
ouders	Ouders worden altijd op de hoogte gesteld van de maatregelen. Mocht het contact tussen ouders de school dermate grensoverschrijdend zijn dat het gevoel van veiligheid weg is, dan kan er een schoolcontactverbod worden opgelegd.

BIJLAGEN:

25 STRATEGIEËN VOOR PROACTIEF HANDELEN

Strategieën voor proactief handelen

Kees van Overveld

Preventief

- 1 Voer een preventiegesprek (enkele leerlingen)
- 2 Maak je gedragsverwachtingen duidelijk

Binnenkomst

- 3 Begroet de leerling
- 4 Wees een gastheer/-vrouw
- 5 Geen drempelrechtspraak maar georganiseerde evaluatie

Start van de les

- 6 Snel beginnen; zorg voor grote hoeveelheid werk
- 7 Bepaal een gedragsdoel

Tijdens de les

- 8 Houd de betrokkenheid hoog
- 9 *Keep the flow of instruction*
- 10 Zoek nabijheid

11 Koppel je gedragsfeedback aan de gedragsverwachtingen

12 Corrigeer non-verbaal

13 Corrigeer regelgestuurd

14 Negeren: alleen bij lichte overtredingen

15 Zeg waar het op staat

16 Gebruik *dank je wel*

17 Sluit beurten af

18 Geef nadenktijd

19 Blijf emotioneel neutraal; zet je wif uit

20 Vraag niet naar gedrag maar naar gedachte of gevoel

Wisselmoment

21 Plan de chaos

Einde van de les/dagdeel

22 Evalueer het gedragsdoel (gebruik een schaal)

Algemeen

23 Positieve aanpak niet overdrijven; duidelijk en krachtig zijn

24 Pick your battle. Wees niet te ambitieus

25 Zorg voor succes (leerling én leraar)

BIJLAGEN:

REALISEREN GOED LEERLINGGEDRAG

Realiseren goed leerlinggedrag

OVERTUIGING

Leg het nut uit
Wat het gewenste gedrag leerlingen oplevert: welbevinden en leren

Definieer gewenst gedrag
Bijvoorbeeld, wat is 'rustig'?
Stil, fluisteren of zachtjes praten?

Communiceer effectief
Straal rust en vriendelijkheid uit, vermijd een autoritaire uitstraling

Laat leerlingen succes ervaren
Complimenteer leerlingen met goed gedrag

Instrueer leerlingen
Niet alleen in de eerste week van het jaar, maar voortdurend

Oefen met leerlingen
Oefen het gewenste gedrag, bijv.: stil zijn, fluisteren, zacht praten

Geef extra ondersteuning
Oefen met individuele leerlingen, bijv. verlengde instructie in gedrag

Herhaal routines
Bijvoorbeeld na vakanties of als een routine verslapt

VOORBEELDDGEDRAG

Geef zelf het goede voorbeeld
Leef de regels na: wees op tijd, geen telefoon in de klas, wees vriendelijk

Koester hoge verwachtingen
Verwacht het van elke leerling, ook van leerlingen die het moeilijk hebben

Wees consistent
Wat niet mag, mag nooit. Als jij verslapt, benadeel je al je collega's

Ondersteun visueel
Breng visuele aanwijzingen aan, bijv. waar te lopen, waar te wachten

Zorg voor routines
Voor de klas binnenkomen, de les beginnen, wisselingen, vertrekken

Beloon en sanctioneer
Beloon goed gedrag, onverwacht. Doe dit veel vaker dan sanctioneren

Goed gedrag

Geen wangedrag

VAARDIGHEDEN

STRUCTUUR

Meer lezen

BIJLAGEN:

GROEPSVORMING Bladzijde 86 t/m 89, Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld

- Niet jezelf voorstellen maar een groepsgenoot
- Filmpje van de klas maken en uploaden naar YouTube
- Brandoefening
- Videopresentatie maken
- Een eigen web-fotoalbum maken

Norming

- De groep laten nadenken over gedragsverwachtingen die passen bij de waarden/gouden regels van de school
- Gedragsverwachtingen aanleren op verschillende locaties in de school
- Antipestproject opstarten (denk aan aandacht voor cyberpesten!)
- Regels voor kringgesprek oefenen aan de hand van een thema; de kinderen zijn gespreksleider
- Klassikaal een sociaal probleem voorleggen; in groepen naar oplossing zoeken
- Stelling verdedigen waarmee je het niet eens bent
- Maak een visuele weergave van de regels met een woordwolk²
- Morele dilemma's bespreken (zoals: een arme man heeft een zieke vrouw en hij breekt in bij een apotheek zodat hij medicijnen in handen krijgt. Mag dat?)
- Praten over straf en beloning
- Lessen over normen en waarden aanbieden

Storming

- Coöperatief (of samenwerkend) leren⁴ introduceren. Rollen verdelen: voorzitter, notulist, tijdbewaker
- Antipestproject voortzetten
- Gymles: opdrachten met wisselend leiderschap
- Complimenten geven en ontvangen
- Praten over hoe emoties gedrag beïnvloeden
- Uitbreiden van emotiewoordschat
- Evalueren van een groepsactiviteit (hoe ging het, wat ging er goed of minder goed, wat doen we anders?)
- Praten over het begrip *respect*
- Kinderen leren reflecteren op eigen handelen
- Samen een zo hoog mogelijke toren bouwen van papierstroken/kranen
- Gezelschapsspelletjes spelen, leren omgaan met winst en verlies
- Een enquête samenstellen en rondsturen over onderwerpen als pesten en veiligheid op het plein⁵
- Kinderen een conflict zelf laten oplossen en vragen hoe het is verlopen
- Leren hoe je effectief problemen oplost (onderhandelen als proactieve strategie)

Performing

- Werken aan projecten
- Een mooie presentatie van je project via Prezi
- Sport- en speldag met veel groepsactiviteiten organiseren

- Uitwisselingsproject met andere scholen
- Spelletjes om samenwerking te promoten
- Digitale verhalen samenstellen met behulp van sociale media
- Videofilm maken met een digitale camera (speelfilm)
- Acties voor het goede doel organiseren
- Optreden/show in klassen- of schoolverband
- Excursies maken
- Digitale krant maken⁶
- Kennismaken met andere culturen, of presentatie van eigen of andermans cultuur
- Tutorsysteem invoeren: zwakke leerling met sterke leerling laten oefenen
- Een digitaal prentenboek voor leerlingen in de onderbouw maken⁷
- Creatieve gedachten, ideeën en kennis delen via een digitale omgeving⁸
- Fotocollage van je positieve groep maken⁹
- Indien nodig: antipestproject

Adjourning

- Kennismakingsbezoek nieuwe juf/meester/school
- Fotoalbum/jaarboek maken
- Schoolreisje, sportdag en schoolkamp
- Groep 8: musical en afscheidsavond (meteen afspraak om op bepaalde dag reünie te hebben na half jaar)
- Foto's verzamelen en in een lijst op de gang hangen
- Bijzonderheden laten opschrijven van de schooltijd en elkaar en dit voor iedereen bundelen (eventueel op video)
- Toekomstopstel/-tekening (Hoe wordt het volgend jaar?)
- Diploma maken
- Afscheidslied schrijven
- Tegel op het schoolplein (*walk of fame*)
- Gevoelens benoemen omtrent afscheid/overgang en deze uitbeelden
- Schrijfopdracht: je bent 25 jaar of bejaard en je kijkt terug op je basisschooltijd
- Afscheidsboek
- Fotomuur van de groep die afscheid neemt. Samen met een kreet die de groep typeert
- De klas wordt in groepen verdeeld. Iedere groep bereidt een les voor op basis van leerstof die eerder dat jaar aan bod is geweest
- De leerlingen maken een talkshow en nodigen daar echte gasten voor uit (bijvoorbeeld de wijkagent)
- De leerlingen schrijven een brief of mail naar zichzelf (Hoe hebben ze het schooljaar beleefd? Wat is het doel voor komend jaar?)
- De leerlingen schrijven een brief met tips en trucs voor de groep leerlingen die na de zomervakantie de klas betreedt ('Hoe overleef ik groep 8?')
- De leerlingen evalueren het jaar, de leerstof (en de leraar?)
- Kies een maatschappelijk doel en ga daaraan werken (doe iets goeds voor je wijk, stad, land, wereld)

BIJLAGEN:

TIME OUT

Controle bij de leerling		Controle bij de leraar
Interne controle		Externe controle
De leerling herkent bij zichzelf signalen dat het misgaat en <i>besluit zelf</i> om een time-out te nemen.	De leerling krijgt van de leraar de <i>suggestie</i> om een time-out te nemen om weer vat op de emoties te krijgen.	De leraar <i>stuurt</i> de leerling als strafmaatregel naar de time-outplek.

Time-out 1: afscherming

De leerling wordt afgeschermd van de factoren die het probleemgedrag oproepen en versterken. De leerling kan bijvoorbeeld een andere plek in het lokaal krijgen of de tafel wordt in een andere positie gezet. Er is geen sprake van verwijdering uit het lokaal, de leerling neemt gewoon deel aan het leerproces.

Time-out 2: uitsluiting

De leerling krijgt een andere plek in het lokaal en mag niet meer actief deelnemen aan het leerproces (wel luisteren, niet meepraten).

Time-out 3: exclusie

De leerling wordt visueel gescheiden van de groep (achter een schot of kast) en neemt geen deel aan het leerproces.

Time-out 4: isolatie

De leerling wordt verwijderd uit de klas en moet naar een andere ruimte. In die ruimte is er toezicht door een volwassene (achterwacht). De leerling zonder toezicht op de gang plaatsen, is vanuit het oogpunt van veiligheid niet aan te raden.

Time-out 5: schorsing/verwijdering van school

In een schooldocument moet beschreven staan:

- wanneer de school kiest voor schorsen of verwijdering;
- een eventueel stappenplan dat de betrokken leerling doorloopt;
- de rol van schooldirectie, de leerkracht en de ouders.

(Zie hoofdstuk 12.4 groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld: Time out)

Bladzijde 206, 207 Groepsplan gedrag 13de druk, Kees van Overveld

